

DE POSTRIJDER

Men schrijft in te Tongeren bij M. COLLÉE, uitgever en eigenaar van dit blad.

De Postrijder verschijnt 's dinsdags, 's dondersdags en 's zaterdags.

Alle toezendingen van brieven, geld of aankondigingen moeten franco gedaan worden aan den uitgever, groote Markt, n° 37-39, te Tongeren.

Abonnement

Binnen de stad, 7 fr. per jaar.
Buiten de stad, 8 fr. „
Een blad afzonderlijk 15 centimes.
De abonnementen zijn vooraf betaalbaar.
Aankondigingen 15 centimes per drukregel.
Reclamen, vonnissen en andere artikels voortaan of midden in het blad : 1 fr. den drukregel.

DER PROVINCIE LIMBURG.

TONGEREN, DEN 9 SEPTEMBER

De Romans.

De roman-litteratuur heeft in onze eeuw van verlichting, beschaving en vooruitgang — vooruitgang in zedebederf — naast de dagbladders, een uiterst grooten, meestal verderfelijken invloed op al de klassen der maatschappij uitgeoefend.

Slaan wij de gerechtsboeken open, lezen wij de getuigenissen van tucht en assisenhoven en vaak, om niet te zeggen altijd, vinden wij in de lezing der romans de kiem der misdaad.

Hoevelen hebben zich in dolzin om het leven gebracht, hoevelen hebben het met hun leven geboet, hoevelen zuchten thans in kerkers en gevangnissen, die, hadde men hun wetenschappelijke boeken in plaats van romans in handen gegeven, brave vaders, voorbeeldige echtgenooten, kundige werkmans, liefdevolle moeders zouden geworden zijn en boven wier naam, nu in brandende letters, het woord : *moordenaar* prijkt.

Ware het ons gegeven de daders der onlangs in Brussel gepleegde misdrijven te ondervragen, konden wij een oogslag werpen op hunne leesbibliotheek en er de titels der boeken van doorsnuffelen, hoogstwaarschijnlijk zouden wij er de meest verderfelijke romans, waarin hunne in praktijk gestelde theorie wordt opgehemeld, de eereplaats zien bekleeden en in getal de kunst en wetenschappelijke werken — indien er te vinden zijn — verre overtreffen.

Frankrijk overstroomt ons land met zijne romantieke lettervruchten, waarvan op de honderd er negen- en negentig verderfelijker zijn. Echtbreuk en zingenot worden doorgaans in al hun naaktheid bloot gelegd en geprezen, kuische zin noch maagdelijke zedigheid geëerbiedigd, schaamteloosheid en oneer als geheiligd. Men zou waarlijk mogen gelooven dat sommige schrijvers zoover door zedenbederf zijn aangelast dat hun geest niets dan verpesting en verdierlijking uitwasemt.

Alhoewel de in onze moedertaal opgestelde voortbrengselen in het algemeen niet zoo gevaarlijk zijn dan deze onzer zuiderburen, dient hier de keus ook niet onverschillig gedaan. Enige onzer vlaamsche letterkundigen putten hunne onderwerpen aan fransche bron en drinken er het vergif van mede in.

Buiten de werken van Conscience, onzen grooten romandichter, die verleden jaar zoo luisterrijk door zijne taalgenooten in Belgisch hoofdstad werd gevierd en van wien de heer Van Driessche in zijne feestrede zigde : *hij heeft er geen verdorven, allen verbeterd*; deze van den heer A. Snieders, wiens volksuitgave ter bereiking van ieders beurs is, en een zeker getal andere, zijn er weinige aan te prijzen. Hier ook kan de spreuk toegepast worden : « vele romans zijn geschreven

doch enkelen uitverkoren, » omdat dikwerf aan maagdelijke reinheid, kuischen zin of echtelijke trouw er strikken in worden gespannen.

Alvorens te eindigen, willen wij hier nog eenige aanhalingen doen uit het artikel : *De invloed der romantische geschriften*, door A. Van Breust, hooger vermeld.

« Protestantsche fabels in de fabellitteratuur, de angelfabrieken van Mevrouw Rosbooms-Toussaint en andere ga ik stilzwingend voorbij om een oogenblik bij de inkmoerassen van V. Hugo, G. Sand, A. Dumas, Zola en consorten te verwijlen, moerassen, waaruit een nevelachtig spook, de *twijfel*, den ongelukkigen bezoeker aangrijnst.

« Het beruchte : *il en restera quelque chose, iets blijft er toch van over*, geeft den zielenmoordenaars moed. Ja er blijft meestal in uwe ziel, o lezer, iets achter van den verpestenden walm die uit den modder opstijgt, een dorstige koorst naar dierlijken wellust, dien gij nooit bevredigen zult, er blijft een afbeeldsel van dat spook, den twijfel, in uw geest, en zal er te vaster haken, daar gij om in rust te genieten, wenscht niet meer te gelooven ; er blijft een vreeslijke onrust nooit gestild, een afmattende zielenkwaal door niets gelenigd, een nacht van waanzin, waardoor geen lichtstraal breekt dan misschien *l'éclair du pistolet*, de bliksemtraal van het pistolet, die aan het ondraagzaam leven een einde maakt.

« Schud het geloof af, verwerp de openbaring, ja, dan wordt gij voor u zelve, zoals de schrijver van *Noz* zich uitdrukt den « *y grec inexplicable* » een raadsel, een vraagpunt : Van waar ? Waar heen ? »

« Nu in vele romans der meest gelezen schrijvers dwaalt dat spook, de twijfel, rond naast het ongedierte, dat de christen slechts met afgrijzen noemt. »

« Moelen ook katholieke nieuwsbladen het volk tegen zulke letterkunde waarschuwen ? Ja, dit is de plicht, als men weet dat slechte romans ook soms bij katholieke jongelingen gevonden worden ; dit is de plicht waar plichtvergeten gouvernementen wel maatregelen nemen voor lichamelijke gezondheid des volks, onder ander vervalsching van brood of melk bestraffen, doch niets doen om de vergiftiging der zielen te beletten ; het is plicht der ouders aan te raden met een opmerksaam oog de lezing van zonen en dochters na te zien. »

« Met een opmerksaam oog ; want om zulke boeken te lezen en hun vergif uit te zuigen, zoekt de lezer de eenzaamheid, gelijk de zelfmoorder de eenzaamheid zoekt ; gelijk de zelfmoorder verbergt ook hij zijn gift. »

Mochte deze korte schets de oogen van slechts enige ouders openen, de schrijver achte zich ruimschoots beloond.

(VI. Gazet.)

vrouw opgezeten, doch zij had hierover aan haar man niet durven spreken. Bij die gedachte verwisseling waren nu beiden spoedig uitgerust tot een buitenslandsch vertrek.

Nauwelijks hadden deze personen vernomen, dat er te Amsterdam, binnen ettelijke dagen, een stoomboot reisvaardig zou liggen voor Indië, of zij snelden naar de grijze handelstad om verdere inlichtingen in te winnen voor de groote reis en of er op dien Aziatischen bodem een goede stuiver te verdienen was.

Alles werd hen in de Amstelstad naar wensch voorgespiegeld, zoodat zij er, acht dagen daarna, vol vreugd aan boord stapten voor die verre verhuizing aan gene zijde van den onoverzienbaren Oceaan.

De overtocht was vrij gelukkig en voorspoedig zoodat wij hierover verder niets zullen aanschrijven. In dat buitensland namen de ondernemingen van D. zoo gunstige wending, dat hij, volgens Hollandsch spreekwoord, na eenige jaren, zijne schaaipes op het drooge had. Om deze redenen vormden beiden het plan, met zwaar gevulde beurs, naar Nederland, hunnen geboortegrond terug te reizen, waar ook geheel hunne familie gevestigd was. Met vreugd zag D. naar eene goede gelegenheid uit ; hij vond ze weldra, en schepte zich toen in met zijne vrouw er twee kinderen, een jongeling en een meisje : de eerste, geheeten Jan, was toen vier jaren oud ; de tweede, Marie genoemd, had bijna den ouderdom van drie jaren bereikt.

Het hart klopte den ouders van genoegen, toen men de zeilen opbees om ze door den wind te laten opzwellen, en men het anker lichtte voor het vertrek naar Nederland.

Het schip doorneed, bij gunstigen wind, de golven in snelle vaart.

Die voorspoedige tocht duurde echter niet lang ; den tweeden dag verloor den er zich onheilspellende tekenen aan den gezichtskinder.

Brussel, 7 september 1882.

Mijnheer de Postrijder,

Het zou te wenschen zijn dat de vijanden der katholieke scholen en van het godsdienstig onderwijs eens met hunne eigen oogen de tentoonstelling gingen zien welke de broeders der kristene scholen geopend hebben in de Alexianen straat te Brussel. Moest men geloof hechten aan de lasteringen welke de geuzenbladjes van allen caliber alle dagen tegen de broeders uitbraken, dan zou men meenen dat die kristelijke meesters niet anders zijn dan dommerikken die niet in staat zijn aan de kinderen een voldoende onderwijs te geven.

De broeders der kristene scholen hebben met waardigheid op die beschuldigingen geantwoord. In plaats van zich in de geuzen gazetten te verdedigen, hebben zij in het midden der hoofdstad hunne tentoonstelling geopend ; zij hebben gezegd : « ziedaar ons werk, komt het zien en oordeelen. »

Dat was beter dan veel praats in de gazetten te maken ; men moest maar gaan kijken om in kennis van zaken te kunnen oordeelen. Meent gij misschien dat de liberalen de tentoonstelling gaan zien ? Verre van daar ! Zij gaan ze niet zien en zij zeggen er geen woord van uit vrees dat het publiek er zou naar toe gaan.

Is dat niet het beste bewijs dat de aanrandingen der geuzen gazetten tegen het godsdienstig onderwijs niets anders zijn dan leugens en lasters ? Daar herkent men wel de partij der leugentaal. Altijd liegen en lasteren en alles doen wat mogelijk is om de waarheid te beletten bekend te worden.

Waar zullen de plagerijen van het ministerie toch ophouden. In alle provinciën hebben de gouverneurs bevel gekregen van zich bij alle gemeente besturen te verzekeren 1° hoeveel missen er zondags gedaan worden door de priesters die door den Staat betaald worden ; en 2° hoeveel personen er in de kerk kunnen plaats vinden.

Die inkvisitie gaat weer iets^o uitbroeien dat niet veel goeds in zijn flanken draagt.

Als ik burgemeester was, ik zou eens aan den minister vragen hoeveel centimeters vierkant ik voor elken parochiaan mag tellen. Er zijn er dikke en dunne, er zijn er die rechtstaan en andere die zittlen. Moet men ze meten vast tegen elkander staande, of zou men hun genoeg ruimte moeten laten om nu en dan een snuifje te nemen ? De mode der krolinieren gaat terug komen. Ja dan gaat er zeker meer plaats noodig zijn.

Dat zijn allemaal gewichtige punten en een man gelijk M. Bara, die zooveel belang stelt in al wat kerk en kluis aangaat, zou dat moeten klaar trekken.

Wat zou dat nu M. Bara wel kunnen maken hoeveel missen er zondags gedaan

worden en voor hoeveel man er plaats is in de kerk ?

De tabel welke de gemeente besturen moeten invullen behelst nog eene kolom waarboven staat *aanmerkingen*. De liberale besturen zullen gemakkelijk begrijpen dat zij verzocht worden in de kolom der *aanmerkingen* alles aan te halen wat zij tegen hunnen pastoor kunnen bijeen rapen.

Kom, kom, dat is eene spioenerij zonder naam, en de gemeente besturen zouden het recht hebben de vragen des ministers onbeantwoord te laten.

Men kan geen geuzenblad meer openen zonder er in te lezen dat de bisschoppen moede zijn van de katholieke scholen, en dat zij den vrede gaan maken met het gouvernement.

Er is niemand die niet voelt dat daarvan geen kwestie is.

Welk is het doel geweest der katholieken in het oprichten hunner scholen ? Niets anders dan aan de kinderen eene goed-opvoeding te bezorgen met een onderwijs dat hunne godsdienstige belijdenis eerbiedigt. Dat doel hebben de katholieken bereikt ; hunne scholen zijn overal bloeiend en gevuld met kinderen. Ga de scholen zien door gansch het land ; overal, ontrent zonder uitzondering, zult gij de katholieke scholen vol kinderen en de officiele scholen ledig vinden.

Het zijn dus de katholieken die in dezen strijd de overwinning behaald hebben, terwijl het geuzen-gouvernement op de gansche lijn verslagen is.

En op het oogenblik dat onze scholen zoo bloeiend en de geuzenscholen zoo verslagen zijn, dan zouden de katholieken de zaak opgeven en den strijd eindigen ? Neen, neen !

De bijval hunner scholen bewijst precies dat zij het gansche land bij hun hebben, en die bijval legt hun de plicht op van hun groot werk te voltrekken. Aan die verhevene zending zullen zij niet ontbreken, wees er verzekerd van.

Ik weet wel dat het onderhoud der katholieke scholen groote onkosten veroorzaakt en aanzienlijke opofferingen na zich sleept ; maar meenen de geuzen dat de katholieken daarvoor achteruit gaan ? Dat wisten wij eer de schoolstrijd begon en die opofferingen zullen voortduren zoo lang zij zullen noodig zijn om het bestaan van het katholiek onderwijs te verzekeren.

Dat de geuzen dus hunne belangen niet voor waarheid nemen. De katholieke scholen zullen blijven bestaan tot dat er voldoende zal gegeven zijn aan de rechtmatige eischen van het land.

Om te eindigen, en wijl ik juist met het katholiek onderwijs bezig ben, een woordje schoolstatistiek aangaande het vermaard gesticht der heeren Josephieten te Leuven.

Hlings grijpt D. een groote zijplank van het gebroken schip, heeft in dien deernisvollen toestand nog den tijd om zijn vrouw en kinderen op dit stuk hout te binden, doch het was te laat om ook zichzelf op die reddingsplank te kunnen vasthechten, want eensklaps werd het steunpunt onder zijne voeten door den storm weggeslagen ; de gapende golven ontrukten hem van zijne wederhelft en kinderen.

Het groot stuk hout, waarop de vrouw en de twee kinderen bijtijds gebonden waren, werd door de golven meêgeslept, totdat het eindelijk tegen een eiland aanstuit, waar deze driedubbele schat zich veilig kon neerzetten na een geruimen tijd de speelbal geweest te zijn van den ontzettenden storm en den dood aanhoudend voor oogen gehad te hebben.

De rondgezwalpte vrouw kon hier de koorden ontbinden, en het onbekende eiland betreden met haar lievelingschat.

De armen ten hemel, met een bede op de lippen en in 't hart ; ziedaar het eerste werk, dat de vrouw op deze veiligheidsplaats verrichtte, toen zij een weinig van haar zware vermoedens en afmattig uitgerust was.

Terecht mocht zij God bedanken voor dit zoo dreigend levensgevaar, waaraan zij met hare twee kinderen gelukkig ontsnapt was.

Wel was zij diep bedroefd van haar goeden man beroofd te zijn, doch de schat, door den hemel haar in het huwelijk geschenken, de twee kinderen waren toch met haar bevrijd van het verslindend zeegrif.

Maar, waarom gevrijwaard, zoo dacht spoedig de vrouw, voor de onbarmhartige golven ? misschien wacht ons al dit eiland weldra een ander dood, en wel een verschrikkelijker.

In de vreeselijke armen van den hongerdood te vallen, of door de tanden der roofdieren gemalen te worden... Ach ! dit is voorzeker nog erger, dan in het water den geest te geven.

Gedurende de veertien laatste jaren hebben de oude leerlingen van dit gesticht voor de jury's onzer universiteiten 444 examens op voldoende wijze, 169 met onderscheiding, 31 met groote onderscheiding, 58 met de grootste onderscheiding afgelegd. Totaal 702.

Ga eens vragen aan alle directeurs der koninklijke atheneums of de officiele statistiek aan deze cijfers kan vergeleken worden. Die cijfers zijn nogtans onbetwistbaar want het jaarboek der Josephieten geeft de namen en de woonplaatsen der leerlingen.

Zoo antwoordt het katholiek onderwijs op de lastertaal der geuzen. In de collegiën, zoowel als in de lagere scholen behaalt het katholiek vaandel de zegepaal.

JAN VAN BRUSSELE.

Van alles wat.

Groote beweging in het kamp der officiele schoolmeesters. Er is sprake van hun eene *uniform* te doen dragen. Een mannelijk heft reeds eenen brief aan een geuzenblad geschreven, waarin zij voorstelt aan alle onderwijzers een bracelet of armband te doen dragen aan den linkerarm. De braceletten zouden van verschillende kleur zijn en de kleur zou den rang der onderwijzers aanduiden ; daarmee zou elke meester een gekleurd lint over den schouder dragen, en wat de mannelijk vooral aanbeveelt dat is dat het aan de schoolvrouwen vrij moet staan zooveel lintjes, fruitkennis, kantes en valsche haren te dragen als het hun goed dunkt.

Dat rat toch aardig zijn ! En de mannelijke onderwijzers, zullen die ook geen uniform krijgen ? Zeg eens zou men niet goed doen van hun eene *chapeau-claque* op te zetten, en hun, in vorm van degen eenen platten hooten regel aan hunne zij te hangen ? Het is maar zoo een gedacht, maar dat zou toch ook heel schoon zijn.

En de inspecteurs dan ! Eene korte broek met lange witte kousen tot aan de knie, zou dat ook niet met zijn ? 'Tis toch jammer dat meester Guffens ons nu juist op zulk gewichtig oogenblik moet gaan verlaten.

Een ventje van drie vinsten hoog zat deze week in den trein tusschen Borgloon en Tongeren en sprak politiek.

Het zijn de kapelaans, zei hij, die alles oplokken. Zij ruimeren het land en zij zullen het nog zoo ver brengen dat het gouvernement zal barvoets loopen.

Dat heb ik al lang gedacht, antwoordde een reiziger, want acht en dertig kapelaans kosten zooveel als M. Laurent van Gent alleen.

Wie is die Mijnheer Laurent ? Dat is zeker een deken, een grootvicaris of een bisschop ?

Excuseert, Mijnheer, dat is een afgedankte oud-geuzen-professor der universiteit van Gent, die zonder iets te doen vetter betaald wordt als drie dozijnen kapelaans.

Wijl gij nog iets weten ?

Het vuur en het licht in het ministerie van onderwijs, kosten meer dan alle kapelaans van Brussel bijeen.

Alle kapelaans van Brussel en van de menigvuldige voorsteden er bij, kosten jaarlijks aan den Staat 44000 fr. Hoeveel tijl zal er noodig zijn eer zij 50 miljoen zullen gekost hebben gelijk het nieuw paleis van justitie te Brussel ? 1129 jaren.

De officiele schoolmeesters en schoolmeesters van Brussel alleen, kosten meer dan alle kapelaans van gansch België.

In die hartseurende gedachten begeeft de afgebilde vrouw, met bevreëden tred voor de wilde dieren, zich verder het eiland op om levensonderhoud te zoeken. Spoedig ontwaarde zij vruchtdragende boomen. Zij vergaderde voor zich en voor hare kinderen eenige vruchten, die een aangename en gezonden smaak hadden.

De plaats werd verder onderzocht, in de hoop van er huizen of ten minste hutten aan te treffen, door redelijke stervelingen bewoond. De voorloopige uitslag scheen te bewijzen, dat het eiland gansch verlaten was, zoodat deze drie lieden er de eenigste redelijke wezens aantroffen werden.

Geen hut, nochtent droeg die onbekende bodem, ten minste men had er geen sporen van ontwaard.

Een eenwoude, holle boom diende 's nachts ten schuilroef voor dit drietal.

Na er den eersten nacht doorgebracht te hebben, werd den volgenden dag het eiland op nieuw bespied ; men vond er nu ook vogelnesten met vele eieren.

Eindelijk, volkomen overtuigd, dat er noch menschen, noch wilde dieren gevonden werden, maakte de vrouw van den nood eene deugd, zij onderwierp zich aan den goddelijken wil en wendde al het mogelijke aan om hare kinderen in dit verlaten en onberberzaam oord in deugd en godsdienst op te voeden.

Onder den weinigen voorraad dezer drietal schipbreukelingen vond men ook een Rooms-katholieken catechismus en kerkboek.

De moeder gebruikte die boeken om hare kinderen te leeren en ze in de kennis van God te onderrichten.

Met aandacht en ijver legden zich de kinderen op het onderwijs toe ; zeer aangenaam was het hen, als moeder van God, van den hemel enz. sprak, waar alle deugdzaam eens zullen komen ; dit gaf den kleinen moed en vreugde.

(Wordt vervolgd.)

DE GODSDIENSTKRACHT

DOOR TH. IGN. WELVAARTS,

VAN DE AFDI. VAN POSTEL.

—)X(—

Alwie meent op vaste grondslagen gebouwd te hebben, als hij op zardsche rijkdommen zijne hoop en vertrouwen stelt, ziet zich weleens deerlijk bedrogen. Die grondvesten, welke hem eenmaal zoo hecht geplaatst toeschenen, drijven somtijds weg, gelijk het stuifzand voor den wind.

Zulks heeft ook onder anderen een huisgezin ondervonden, wiens hoofd wij eenvoudig met de initiaal D. zullen uitdrukken. De man dreef eenmaal zaken op groote schaal, was zelfs met lieden van gene zijde van den Oceaan verbonden en stond alzo in de maatschappij op een hooge trap. Maar vrouw Fortuin is bedriegelijk, dat ondervond ook D, zoodat zijn rijkdom verdween zoo als de sneeuw voor de stralen eener koestende zon.

Laten wij het woord aan het slachtoffer.

« Lang genoeg hebben wij hier met moeielijkheden gekampt, te vergeefs hebben wij in N. eene plaats van Nederland, alle prijsbare middelen aangewend om ons een eerlijk sommetje te verschaffen ten einde eene burgertafel te genieten, zoo sprak op zekeren dag D. tot zijne vrouw ; laten wij dus op den bodem van een ander land, of als 't zijn moet in een ander werelddeel beproeven, of de Fortuin ons daar niet wil begunstigen en haren overvloedhoorn over ons uitstorten. »

Reeds lang was ook dezelfde gedachte bij zijne

(1) De nadruk is verboden.